

”*Här går man och betalar skatt år ut
och år in och så blir det ändå ett sånt
djävla väder!*

OKÄND

8 Skatteskulder och uppbördsförluster

8.1 Inledning

- Uppbördsförlusterna, skillnaden mellan de fastställda skatterna och hur mycket som betalas in, uppgick 1998 till ca fem miljarder kr eller en halv procent av skatteuppbörden. Uppbördsförlusterna har legat på ungefär samma nivå de senaste åren.
- Konkursutvecklingen är av stor betydelse för uppbördsförlusterna. Konkurserna senaste åren ligger på samma låga nivå som under mitten av 1980-talet. Antalet företagskonkurser var 1998 8 800 (dito 1997: 10 400) och antalet berörda anställda 19 000 (dito 1997: 21 200).
- Den 31 december 1998 fanns hos kronofogden 221 000 individer och 77 000 aktiebolag och andra juridiska personer registrerade för skatteskulder.
- De samlade skatteskulderna hos kronofogden uppgick vid utgången av 1998 till 35 miljarder kr. På detta belopp för skatter tillkommer 12,6 miljarder kr för dröjsmålsavgifter, kostnadsränta m.m. som påförts då skatterna inte blivit betalda. Inklusiva dröjsmålsavgifter m.m. uppgick skattefordringarna till 47,5 miljarder kr. Av skulden är två tredjedelar hänförlig till konkurser. Uppskattningsvis kan man räkna med att 4,5 á 5 miljarder kr (ca tio procent) av denna skuld kommer att bli betald innan den till slut preskriberas.

I detta kapitel av årsboken beskrivs storleken på de uppbördsförluster som uppstår till följd av att faktiskt fastställda skatter inte till fullo blir betalda.

8.1.1 Alla skatter betalas inte

Uteblivna betalningar av påförda skatter leder till att det finns en differens mellan fastställda skatter och de skatter som betalas in genom skatteuppbörden. När det gäller ”fel och fusk” är osäkerheten stor om hur stort

“felet” är, men när det gäller “uppbördsförlusten” vet man exakt hur mycket av den fastställda skatten som inte blir betald.

Det finns många orsaker till att företag och personer råkar i betalningssvårigheter t.ex. arbetslöshet, sjukdom, bristande ekonomisk planering och dålig affärsidé. Merparten av uppbördsförlusterna torde ha sådana “naturliga” förklaringar och det är fall där den enskilda betalningsmoralen har mindre betydelse. Man kan undgå att betala påförda skatter genom att lämna oriktiga uppgifter om sina tillgångar och ekonomi till kronofogdemyndigheten eller genom att inte alls lämna några uppgifter. Man kan också göra egendom oåtkomlig för kronofogdemyndigheternas indrivningsåtgärder t.ex. genom att föra den utomlands eller anlita bulvan. I vilken utsträckning skattskyldiga medvetet smiter undan påförda skatter är inte känt.

8.1.2 Restföring-indrivning-preskribering

Fastställda skatter som inte betalas ”restförs” dvs. det administrativa ansvaret att driva in skulden tas över av kronofogdemyndigheterna. Efter restföring påbörjar kronofogden indrivning av de restförda beloppen. Om inte skulden betalas pågår indrivningen normalt under en tidsperiod av fem år innan skulden preskriberas. En del av de skatteskulder som initialt restförts återkallas från indrivning om det visar sig att kravet av någon anledning inte var berättigat. Det kan vara allt från tekniska fel till att skattemyndigheten förlorat en skatttvist i domstol. Därför bör man, som görs i tabellerna nedan, skilja på de belopp som restförs brutto och det som återstår netto efter det att vissa belopp återkallats. Uppbördsförlusterna utgörs av restföringen netto sedan detta belopp reducerats med de inbetalningar som görs till kronofogdemyndigheterna.

Indrivningsresultatet föreligger för år 1998. Det huvudsakliga källmaterialet återfinns i Riksskatteverkets (RSV:s) årliga publikation Kronofogdemyndigheternas verksamhet.

8.2 Uppbördsförlusterna 1998

De belopp som restförs hos kronofogdemyndigheterna har de senaste åren legat i storleksordningen 1,2 procent av fastställda skatter. Efter korrigering för belopp som felaktigt blivit restförda (s.k. "återkallade" belopp) och avdrag för belopp som betalats till kronofogdemyndigheterna rör det sig under senare år om en uppborädsförlust som netto uppgått till 0,6 å 0,5 procent (8.1 Tabell). Uppbörädsförlusten för inkomstskatt, arbetsgivaravgifter, mervärdesskatt och punktskatter uppgick 1998 till 5,2 miljarder kr. Detta är nominellt sett en liten minskning jämfört med förra året. Efter som skatteuppbörden ökat går uppborädsförlusten mätt som andel av skatterna ned från 0,6 till 0,5 procent.

Av de belopp gäldenärerna betalade in till kronofogden 1998 flöt 60 procent in utan några andra åtgärder än ett "första krav" med påminnelser. Ytterligare 14 procent var ett resultat av maskinella åtgärder där man innehåller s.k. överskjutande skatt eller andra återbetalningar av skatt i de fall man har restförda skulder. Resten av skuldbetalningarna, drygt 25 procent, betalades in i samband med exekutiva åtgärder såsom avbetalningsplaner, löneexekution, konkursutdelning, exekutiva försäljningar, ackordsbeslut m.m.

8.2.1 Konkursernas omfattning avgörande

Av avgörande betydelse för hur stora belopp som restförs är omfattningen på konkurserna i näringslivet. 8.2 Diagram visar utvecklingen av antalet konkurser och antalet anställda i konkursdrabbade företag.

8.1 Tabell.

Restföring och uppborädsförluster för de stora skatteslagen (exkl. olika typer av dröjsmålsavgifter m.m. löpande priser, mdkr.

Tax arrears and collection losses (excl. penalty interest etc.), current prices, BSEK.

	Miljarder kr										Inkl punktskatter	
	Exkl. punktskatter										Incl. excise duties	
	BSEK											
	Excl. excise duties											
	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1997	1998
Totala skatter och avgifter (Total taxes)	607	693	758	763	737	726	763	824	913	943	943	1001
Nyrestfört brutto (<i>new arrears of the year</i>)	6,1	7,4	12,3	13,4	15,7	13,9	14,8	10,9	12,2	11,0	11,1	11,6
Återkallat (<i>arrears withdrawn</i>)	- 1,5	- 1,8	- 2,3	- 3,9	- 3,8	- 2,7	- 3,5	- 2,5	- 2,9	- 2,4	- 2,4	- 2,5
Restfört netto (<i>arrears net</i>)	4,6	5,6	10,0	9,5	11,9	11,2	11,3	8,4	9,2	8,6	8,7	9,1
Betalt (<i>Guild paid</i>)	- 2,3	- 2,3	- 2,5	- 3,0	- 3,3	- 3,0	- 3,9	- 3,4	- 3,5	- 3,3	- 3,3	- 3,9
"Uppbörädsförlust" (Collection loss)	2,4	3,3	7,5	6,5	8,6	8,1	7,4	5,0	5,7	5,2	5,4	5,2
Uppbörädsförlust i % av totalt fastställda skatter (<i>Collection loss in % of total settled taxes</i>)	0,4%	0,5%	1,0%	0,9%	1,2%	1,1%	1,0%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	0,5%

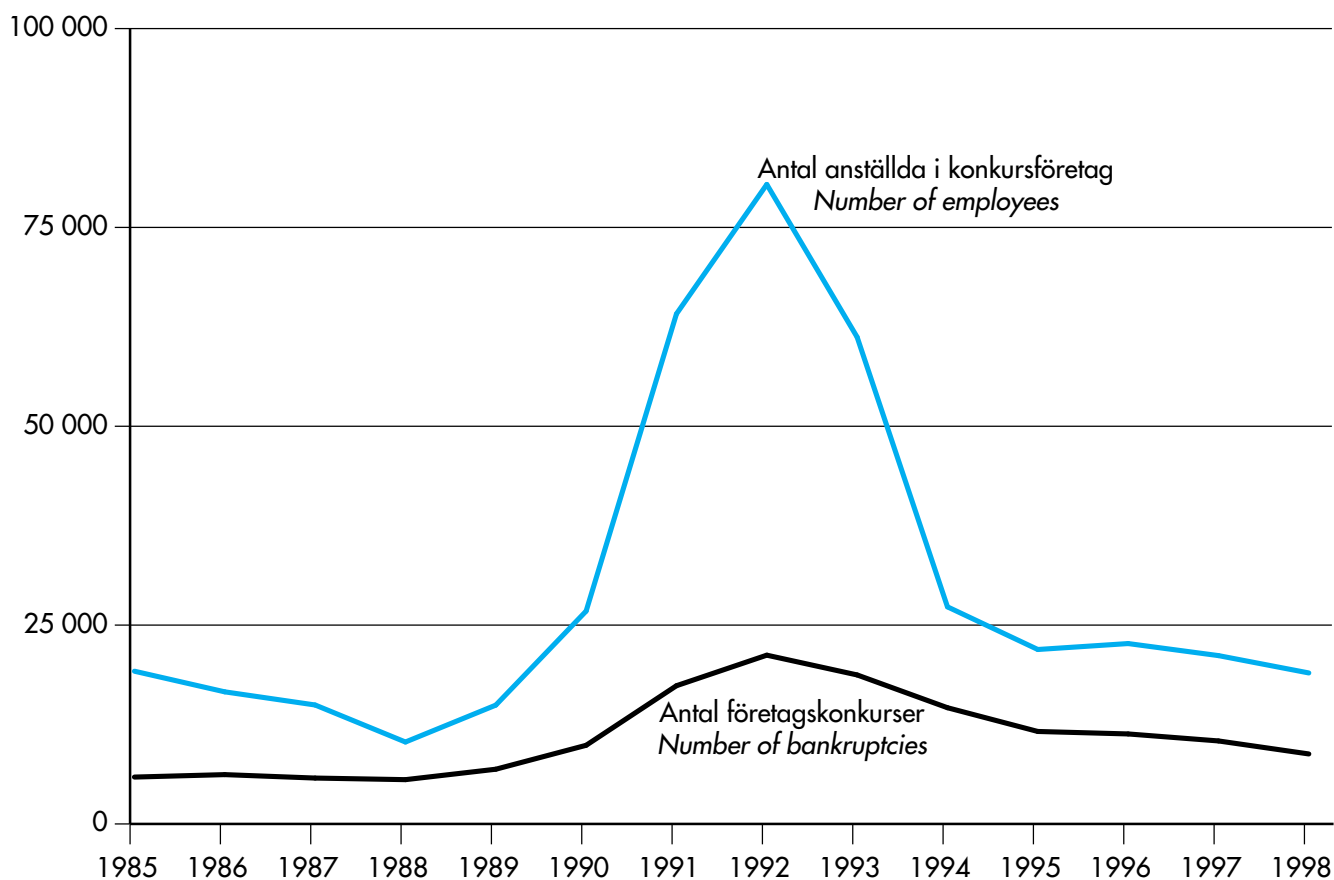
Anm: I "de stora skatteslagen" ingår i statistiken för åren 1988-1996 inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. År 1998 har även punktskatterna hänförs till de stora skatteslagen. För att uppnå jämförbarhet med tidigare år redovisas år 1997 såväl exkl. som inkl. punktskatter. Uppbörädsförlusterna avseende punktskatter är små (100 å 200 milj.kr.) Uppbörädsförlusten för de mindre skatteslagen uppgick 1998 till endast 29 milj. kr. Till de mindre skatteslagen har hänförs bl.a. arvs- och gåvoskatt, stämpelskatt och tull och andra införselavgifter.

Källa: Riksskatteverket. Kronofogdemyndigheternas verksamhet.

8.2 Diagram.

Företagskonkurser. Antal konkurser och antal anställda.

Bankruptcies in enterprises. Number of bankruptcies and number of employees.

Källa: Statistiska centralbyrån. Konkurser och offentliga ackord.

Efter den kraftiga ökningen av konkurser i spåren av finanskris och lågkonjunktur i början av 1990-talet har konkurserna, liksom uppbördsförlusterna, successivt minskat. Under åren 1995-1997 låg antalet konkurser stabilt kring 11 000 och antalet berörda anställda kring 21 å 22 000. År 1998 har konkurserna minskat ytterligare. Antalet företagskonkurser var 1998 ca 8 800 och antalet berörda anställda ca 19 000. Konkurserna de senaste åren ligger nu på samma nivå som under mitten av 1980-talet. Den ökning av uppbördsförlusterna som inträffade i början av 1990-talet och den minskning som inträffat under senare år är en effekt främst av konkursutvecklingen. Flertalet konkurser beror på att de företagsekonomiska förutsättningarna inte funnits för verksamheten eller att oförutsedda händelser inträffat. Även om brott förekommer i samband med konkurser torde, som nämnts ovan, merparten av uppbördsförlusterna ha andra förklaringar såsom bristande betalningsförmåga och dåliga affärsidéer.

8.2.2 Fördelning av uppbördsförlusterna

Hur uppbördsförlusterna fördelar sig på olika skatteslag och uppbördsled mer i detalj 1998 framgår av 8.3 Tabell. År 1998 har, i samband med införandet av skattekontot, tillkommit en ny restföringspost för skatter. Restföringarna av underskott på skattekontot omfattar 1998 avdragen källskatt, arbetsgivaravgifter och moms avseende företagets aktivitetsår 1998. Successivt åren framöver kommer alltmer av restföringen av skatter att ske i form av underskott på skattekontot. År 1998 var uppbördsförlusten för restförda underskott på skattekontot 1,3 miljarder kr och uppbördsförlusterna för övriga restföringsled 3,9 miljarder kr.

8.3 Tabell.

Uppbördsförlusternas sammansättning 1998 fördelat på om betalningsansvaret ligger på fysiska eller juridiska personer, mkr.

Tax arrears and collection losses in 1998 by type of tax and payment liability, MSEK.

	Restfört brutto	Återkallat pga betalning nedsättning		Betalt	Uppbörds- förlust
	New arrears of the year	Arrears withdrawn due to payment	review of tax	Guild paid	Collection loss
A. Fysiska personer (Individuals)					
Källskatt/arbgivavg (Tax deducted at source/employers soc.sec.contr.)	90	- 4	- 8	- 87	- 9
F-skatt m.m. (Prel. tax self-employment)	170	- 16	- 204	- 120	- 170
Kvarstående skatt (Residual tax)	2 597	- 64	- 563	- 776	1 194
Tillkommande skatt (Additional tax)	1 071	- 24	- 244	- 151	651
Moms (VAT)	269	- 9	- 90	- 133	37
Underskott skattekontot (Deficit on tax payers tax account)	746	0	- 112	- 213	421
Punktskatter (Excise duties)	65	0	0	- 8	56
Summa "de stora skattelagen" (Sum above)	5 007	- 117	- 1 222	- 1 489	2 179
Summa "övriga skatter" (Sum other taxes)	100	- 35	- 12	- 34	19
Summa skatter (Sum of taxes)	5 107	- 153	- 1 233	- 1 523	2 198
B. Juridiska personer (Legal entities)					
Källskatt/arbgivavg (Tax deducted at source/employers soc.sec.contr.)	902	- 33	- 53	- 534	282
F-skatt m.m. (Prel. tax corporations)	64	- 5	- 69	- 23	- 33
Kvarstående skatt (Residual tax)	737	- 21	- 85	- 177	454
Tillkommande skatt (Additional tax)	1 090	- 14	- 160	- 82	834
Moms (VAT)	1 559	- 48	- 276	- 762	473
Underskott skattekontot (Deficit on tax payers tax account)	2 098	0	- 398	- 840	860
Punktskatter (Excise duties)	177	- 1	- 37	- 16	122
Summa "de stora skattelagen" (Sum above)	6 626	- 123	- 1 078	- 2 433	2 993
Summa "övriga skatter" (Sum other taxes)	58	- 8	- 18	- 23	10
Summa skatter (Sum of taxes)	6 684	- 130	- 1 096	- 2 456	3 002

Källa: Riksskatteverket. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

8.3 Skuldbalansen

Skatt som restförs men inte betalas ligger normalt kvar i kronofogdemyndigheternas register under fem år. Under denna femårsperiod pågår s.k. aktiv indrivning så länge hopp finns om att få in skuldförda belopp. Därefter preskriberas beloppen och indrivningen upphör. Inom femårsperioden överförs skulder till passiv indrivning om den aktiva indrivningen inte längre ger några resultat dvs. då gäldenären har konstaterats sakna utmätningsbara tillgångar. Skulder som förts över till passiv indrivning bevakas dock i samband med t.ex. överskjutande skatt eller annan återbetalning och kan tas fram och bearbetas på nytt i indrivningen om nya omständigheter framkommer. I särskilda fall kan indrivningsperioden förlängas. T.ex. kan så ske om någon gjort egendom oåtkomlig för indrivning genom att föra den utomlands. Något förenklat kan de skatteskulder som finns i balans hos kronofogden således sägas bestå av de fem senaste årens restföringar som inte blivit betalda.

8.3.1 Skatteskulderna drygt 47 miljarder

8.4 Tabell visar statens samlade fordringar för skatter vid utgången av år 1998. De samlade fordringarna för skatter uppgick till 35 miljarder kr. Av detta belopp avser 13 miljarder kr individer och 22 miljarder kr aktiebolag och andra juridiska personer. På beloppen för skatter tillkommer 12,6 miljarder kr för dröjsmålsavgifter, kostnadsränta m.m. som påförts då skatterna inte blivit betalda. Inklusivt dröjsmålsavgifter m.m. uppgick skattefordringarna vid utgången av år 1998 till 47,5 miljarder kr.

Av fordringarna avser 44 procent redan avslutade konkurser och ytterligare 21 procent konkurser som ej är avslutade och där det fortfarande kan komma konkursutdelning. Av det som återstår ligger 15 procentenheter passivt och endast 19 procentenheter är föremål för aktiv indrivning. I aktiv indrivning finns belopp som är föremål för löneexekution (införsel och löneutmätning) och avbetalningsplaner.

8.4 Tabell.

Skuldbalansen för skatter (exkl. preskriberade belopp). Sammansättning vid utgången av år 1998, mdkr.

Closing balances of tax receivables by the end of year 1998 by status, BSEK.

	Skatter exkl dröjsmålsavgifter mm		Summa skatter	Dröjsmålsavg m.m.	Summa inkl dröjsmålsavg m.m.	Andel i %	
	Fysiska personer	Juridiska personer					
	Taxes excl. penalty interest on arrears	Individuals	Legal entities	Total taxes	Penalty interest etc.	Sum incl. penalty interest etc	Share in %
Konkurser avslutade (Bankruptcies concluded)	3,2	11,4	14,7	6,2	20,9	44	
varav bolagskonkurser (of which company bankruptcies)	0,0	10,7	10,7	4,5	15,2	32	
Konkurser ej avslutade (Bankruptcies not yet concluded)	0,9	7,0	7,8	2,4	10,2	21	
Övriga passiva (Others at passive collection)	4,5	1,1	5,6	1,7	7,3	15	
Övriga aktiva (Others at active collection)	4,1	2,7	6,9	2,3	9,1	19	
Summa (sum)	12,7	22,2	34,9	12,6	47,5	100	

Källa: Riksskatteverket. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

8.3.2 Gamla fordringar osäkra fordringar

I RSV:s bokslut för 1998 görs en värdering av hur mycket av skulden man kan räkna med att få in under de år det återstår av indrivning. Värderingen utgår från det betalningsmönster som funnits tidigare. Av skuldbalansen vid utgången av år 1998 på drygt 47 miljarder kr (skatter inkl dröjsmålsavgifter) räknar man med att 4,5 å 5 miljarder kr (ca tio procent av skulden) kommer att bli betald innan den till slut skrivs av.

Tittar man närmare på betalningsmönstret finner man att betalningarna av skatteskulderna är koncentrerad till de första åren. 8.5 Tabell visar fordringarna avseende skatter fördelat efter restföringsår. I samma tabell visas hur de betalningar som gjorts till kronofogden under 1998 fördelar sig på de olika årgångarna. Genom att relatera betalningarna till fordringarna kan räknas fram en betalningskvot som visar hur stor andel av den återstående skulden som blivit betald under året. Det framgår tydligt av tabellen att gamla fordringar är att klassificera som i hög grad osäkra fordringar – betalningsandelen är mycket låg. Restföringsåret betalades 22 procent. Året därpå 13 procent av det som återstår. Men efter dessa båda år sjunker betalningarna till ett par procent om året. Förutsatt att betalningsmönstret håller sig stabilt över åren kan man räkna med att sammantaget ungefär 40 procent av den skatteskuld som hamnar hos kronofogden blir betald innan den till slut preskriberas.

8.5 Tabell.

Skuldbalans, betalningar och betalningsandel efter preskriptionsår. Exkl. dröjsmålsavgifter m.m, mdkr.

Balances of tax receivables and payments to the enforcement service by the year the arrears came up. Excl. penalty interest etc., BSEK.

Huvudsakligt restföringsår	Preskriptionsår	Fordringar skatter per 1998-12-31	Betalt till KFM avseende skatter under 1998	Betalningskvot
Year the arrears came upp	Year the debt lapses	Claim by 1998-12-31	Paid debt during 1998	Payment fraction
1998	2003	6,4	1,8	22%
1997	2002	6,5	1,0	13%
1996	2001	7,1	0,3	4%
1995	2000	6,6	0,2	3%
1994	1999	8,3	0,2	2%
1993	preskriberat 1998	8,9	0,2	3%
-1992	preskriberat innan 1998	-	0,2	-

Källa: Riksskatteverket. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

8.4 Antal med skatteskulder

Antalet fysiska och juridiska personer som fanns restförda för skuld hos kronofogden uppgick den 31 december 1998 till 662 000 (tabell 8.6). Av dessa skuldsatta s.k. gäldenärer ingick skatteskulder i 298 000 fall varav 221 000 avsåg fysiska och 77 000 juridiska personer. Antalet gäldenärer med skatteskulder har minskat de senaste åren. Relaterat till den vuxna befolkningen hade tre procent av individerna skatteskulder 1998. För juridiska personer är det svårare att ange ett relevant andelstal på grund av att många juridiska personer har en vilande verksamhet – detta gäller i särskilt hög grad just konkursföretagen. Totalt i skatteförvaltningens register finns registrerat över en halv miljon juridiska personer. Antalet juridiska personer som faktiskt debiterats inkomstskatt var senaste året ca 270 000.

8.6 Tabell.**Antal gäldenärer i slutet av året, tusental.**

Number of debtors at the end of the year, thousands.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt (A- och E-mål) <i>All claims incl. private</i>	440	463	550	571	580	578	637	644	662
varav med skuld i A-mål (<i>of which public claims</i>)						526	554	570	595
varav med skatteskuld (<i>of which tax claims</i>)						373	402	351	298
varav fysiska personer (<i>of which individuals</i>)						251	275	237	221
varav juridiska personer (<i>of which legal entities</i>)						122	127	115	77

Anm: E-mål avser "enskilda mål" dvs. skulder till "privata sektorn" (t.ex. leverantörsskulder, bankskulder). A-mål omfattar skulder till "det allmänna". Bland A-målen återfinns utöver skatter bl.a. parkeringsböter, obetalda TV-licenser och studiemedel.

Källa: Riksskatteverket. Indrivningsstatistiken.

8.4.1 Skatteskulderna ojämnt fördelade

Av de fysiska personerna med skatteskuld kan 19 000 räknas som näringsidkare. Den genomsnittliga skulden för dessa näringsidkare var 153 000 kr. Motsvarande siffra för övriga privatpersoner var 49 000 kr. För juridiska personer var genomsnittet 288 000 kr. Fördelningen av skuldbeloppen på storlek är dock skev och genomsnittsvärden kan vara missledande. Av tabellerna 8.7 och 8.8 framgår andelarna för gäldenärernas skatteskulder fördelade efter beloppsintervall.

Skatteskulderna är mycket ojämnt fördelade. Av individerna med skatteskuld understeg skatteskulden 5 000 kr i 45 procent av skuldfallen. Dessa skuldfall svarade emellertid för endast lite drygt en procent av den samlade skatteskulden för individerna. Skatteskulder

över 1 mkr hade 0,6 procent av individerna och andelen av skuldsumman för dessa uppgick till 29 procent. För juridiska personer är de stora skuldbeloppen än mer framträdande. Det fanns 3 700 juridiska personer (fem procent av gäldenärerna) med miljonskulder i skatter men dessa svarar för 63 procent av de juridiska personernas samlade skatteskulder.

8.7 Tabell.**Fysiska personer med skatteskuld i utsökingsregistret den 31 december 1998 fördelade efter beloppsintervall.**

Private individuals – distribution of tax debtors and of total amounts claimed, 31 December 1998.

Beloppsintervall, tkr Amount between, KSEK	Fördelning antal Distribution by numbers		Fördelning belopp Distribution by amount	
	antal number	% share, %	mkr MSEK	% share, %
- 1	39 361	17,8	18	0,1
1 - 5	59 067	26,7	150	1,2
5 - 25	60 100	27,1	732	5,7
25 - 100	37 793	17,1	1 954	15,3
100 - 200	12 139	5,5	1 709	13,4
200 - 1000	11 685	5,3	4 515	35,4
1000 -	1 277	0,6	3 668	28,8
Summa (sum)	221 422	100	12 746	100
varav näringsidkare <i>of which self-employed</i>	19 170	8,7	2 929	23,0
varav övriga personer <i>of which other persons</i>	202 252	91,3	9 816	77,0

Källa: Riksskatteverket. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

8.8 Tabell.**Juridiska personer med skatteskuld i utsökingsregistret den 31 december 1998 fördelade efter beloppsintervall.**

Legal entities – distribution of tax debtors and of total amounts claimed, 31 December 1998.

Beloppsintervall, tkr Amount between, KSEK	Fördelning antal Distribution by numbers		Fördelning belopp Distribution by amount	
	antal number	% share, %	mkr MSEK	% share, %
- 1	6 730	8,7	3	0,0
1 - 5	11 425	14,8	31	0,1
5 - 25	14 715	19,1	198	0,9
25 - 100	18 931	24,6	1 019	4,6
100 - 200	8 549	11,1	1 224	5,5
200 - 1000	12 904	16,8	5 638	25,4
1000 -	3 699	4,8	14 080	63,4
Summa (sum)	76 953	100	22 193	100

Källa: Riksskatteverket. Bearbetning av indrivningsstatistiken.